

2ª FASE PROJECTE DE TRANSCRIPCIÓ
DE L'ARXIU ORAL
DEL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ DEL GRMHC
SUBVENCIONAT PER LA CONSELLERIA DE
PARTICIPACIÓ, TRANSPARÈNCIA, COOPERACIÓ I
QUALITAT DEMOCRÀTICA
DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Resolució del 6 d'agost de 2019 [2019/8100]

1. Justificació i finalitat del projecte

Aquest projecte de Fonts Orals ha estat, dins dels diversos projectes del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló com associació sense ànim de lucre, una de les seues principals tasques per a la recuperació de la memòria històrica a les Comarques de Castelló. Les activitats portades a terme estan lligades a la recuperació de la memòria històrica al País Valencià i a l'Estat Espanyol; juntament amb la voluntat i pràctica de la promoció de la convivència democràtica al nostre territori, així com el respecte dels drets humans, drets i llibertats fonamentals.

Els testimonis com a font històrica important, ens ha aportat una valuosa informació complementària a les fonts documentals que en molts casos els ha corroborat o bé de vegades els ha qüestionat, i a més a més ha estat una font necessària davant la mancança de documents, un buit que ens trobem, bé per desaparició, destrucció o l'absència de registre documental dels fets.

Els fets violents a les guerres i règims dictatorials produeixen experiències traumàtiques complexes, a més del sofriment i la mort comporten la destrucció d'ideals sobre els valors humans, el model social, el món familiar que provoquen impotència i desempament; els testimonis ens mostren com es va digerir aquest fracàs i la humiliació. Hi ha unes constants importants en la configuració de tota una societat al llarg de la dictadura i com s'ha transmès de generació en generació: no es veu el que no es manifesta, la por com argument del silenci, la vergonya i la culpa que paradoxalment acompanya a moltes víctimes, la manca d'un procés individual i col·lectiu, jurídic i institucional de totes aquestes injustícies. No estem lliures d'aquell trauma col·lectiu encara que no es vulga reconèixer i s'ha perdut la connexió entre el trauma subconscient que compartim i la situació del trauma original.

Amb aquesta filosofia i amb el desig i la tasca constant d'investigació va nàixer el projecte d'història oral a partir de fonts orals com un dels projectes pioners del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló des de l'any 2004 quan es va constituir. Un camí ja de vora 16 anys d'investigació i de recollida de testimonis, d'assessorament a les víctimes de reivindicació i difusió. Durant tots aquests anys hem entrevistat i recollit 80 testimoniatges

d'homes i dones de Castelló i comarques, tots ells/es són nascuts des de l'any 1912 fins al 1947 arran de la repressió dels maquis. Són persones de les diferents comarques i pobles de Castelló i alguns d'altres indrets de l'estat per raons d'algun tipus de vinculació amb Castelló, així com Terol, Barcelona, Palma de Mallorca i Lleó. De les nostres comarques hem reunit testimoniatges de la Plana Alta, la Plana Baixa, Els Ports, L'Alcalatén i Baix Maestrat. El nombre més gran recollit per comarques són de la Plana Alta i de la Plana Baixa. Per pobles els més representatius són Almassora, Borriana i la ciutat de Castelló, i una mostra diversa de: L'Alcora, Almassora, Benafigós, Benicarló, Benicàssim, Benlloc, Borriol, Càlig, Canet Lo Roig, Cinctorres, Les Coves, Moncofa Morella, Orpesa, Vallibona, La Vall d'Uixó, Vilanova d'Alcolea, Vinaròs i Vistabella. A causa de l'augment del volum del seu material arxivístic vam realitzar fa tres anys la primera fase d'un projecte de catalogació i digitalització de l'arxiu històric-fotogràfic durant l'any 2016, i una segona fase el 2017 subvencionada per l'Ajuntament de Castelló.

Pel que fa a l'arxiu oral de testimonis es va treballar en la neteja dels arxius sonors i elaboració d'una base de dades, i l'any 2018 amb la primera fase del projecte d'arxiu oral subvencionat per la Conselleria de Justícia, Administració Pública, Reformes Democràtiques i Llibertats Públiques, en matèria de recuperació de la memòria històrica, per a la promoció de la convivència democràtica, desenvolupades per entitats i associacions sense ànim de lucre de la Comunitat Valenciana any 2018, es van transcriure i corregir lingüísticament part dels testimonis enregistrats pel GRMHC. Aquests testimonis transcrits i corregits lingüísticament han sigut emprats per altres institucions i col·lectius per a difondre la memòria històrica. Així alguns dels testimonis de l'arxiu oral del GRMHC s'han utilitzat en la museïtzació del Refugi de la Guerra Civil de la plaça Tetuan de Castelló feta per part de l'Ajuntament de Castelló amb la nostra col·laboració o en l'exposició «Més de 10 anys de Memòria» del Memorial Democràtic 2019 de Vila-real, també duta a terme amb la col·laboració del GRMHC. Tanmateix com a material per a creacions culturals com ara l'espectacle de narració oral «Abans es veia el mar» i «Ombres» una de les 5 peces de la V Fira de Teatre Breu de Castelló 2019.

Per continuar amb la tasca de l'actualització de l'arxiu oral del GRMHC, i finalitzar amb els testimonis que van quedar pendents en la primera fase, les actuacions proposades en aquest projecte són:

a) Completar la base de dades amb els 16 testimonis orals que manquen de la primera fase de l'arxiu oral del centre de documentació del GRMHC:

-Documentar i classificar adequadament els 16 testimoniatges orals recollits a la nostra base de dades, creant els enllaços pertinents de cada registre amb el testimoni en àudio.

-Transcripció escrita d'aquests 15 arxius orals. Homogeneïtzació dels criteris de transcripció, transcripció inicial, relectura i correcció, i transcripció final.

-Correcció lingüística d'aquests testimonis. Disposar d'unes transcripcions fidels i adients respectant els continguts, adequades a les expressions verbals i normalitzades lingüísticament en el tipus de registre de llenguatge corresponent.

-Tractament arxivístic. Organització de la documentació transcrita i estudi de la seua classificació segons testimonis personals, temàtiques tractades per la preparació d'una futura publicació al respecte.

b) Implementar a la nostra pàgina web aquests testimoniatges orals transcrits i els seus àudios, i fer-ne difusió a les xarxes socials.

c) Ajudar als investigadors i investigadores del GRMHC, així com a altres investigadors a poder consultar en condicions suficients l'arxiu de testimonis.

d) Ajudar als familiars, entitats i altres grups de recerca o de recuperació de la Memòria, i organismes oficials com ajuntaments, ... A poder accedir a la informació dels arxius del GRMHC d'una manera més fàcil.

2. Disseny del projecte

Per a la realització d'aquest projecte partim d'una recerca prèvia, del material recollit a partir de les gravacions d'entrevistes a informants en perill de desaparició realitzades en un àmbit de treball: la recollida de fonts orals i en un àmbit geogràfic Castelló i Comarques. Així les entrevistes seran un mitjà per a obtenir dades que posteriorment s'han d'analitzar i contrastar. A més a més de la funció terapèutica dels relats en si.

A partir d'aquest treball previ realitzat per diversos membres del GRMHC, les activitats de transcripció, correcció lingüística i tractament arxivístic seran dutes a terme per personal tècnic especialitat com es va treballar en la primera fase del projecte l'any 2018. Tanmateix la implementació a la nostra web i la difusió en les xarxes socials es farà per part de membres del GRMHC.

3. Objectius generals

Els objectius generals d'aquest projecte, entre els quals s'inclou la repercussió social, són els següents:

- Salvaguardar un patrimoni immaterial de caràcter històric i social i preservar-lo per a les actuals i futures generacions.
- Facilitar donar a conèixer aquest patrimoni entre la població del País Valencià i públic en general mitjançant les activitats del GRMHC.
- Exercir el dret a la memòria.
- Funció terapèutica. Ajuda i suport social i personal-emocional a les víctimes i familiars.
- Fomentar la cultura democràtica i de pau, la convivència intercultural mitjançant jornades conferències, homenatges, ...
- Contribuir a la difusió del coneixement, la història i la reflexió crítica sobre el nostre passat més recent entre tota la societat.

-Contribuir a la veritat la justícia i la reparació de les víctimes de la Guerra Civil i la Postguerra.

-Contribuir a la història social, la història de les dones, dels xiquets i d'aquells grups que han estat silenciats en la nostra història més recent.

-Difondre aquest patrimoni mitjançant les activitats i xarxes del GRMHC: publicacions, exposicions, posada dels arxius consultables on-line, consulta dels arxius per investigadors externs al GRMHC, consulta per part de les víctimes i familiars, xarxes socials (Facebook i Twitter), etc.

-Aportar material de consulta per a la realització d'activitats d'altres associacions i institucions públiques.

4. Actuacions realitzades

a) Completar la base de dades amb la documentació i la classificació adequades de tots els testimoniatges orals recollits a la nostra base de dades, creant els enllaços pertinents de cada registre amb els testimonis en àudio.

Els testimonis orals recollits són els següents:

- Manolo Gozalbo Segura (Costur)
- Julio Traver Villalba (Vall d'Uixó)
- Pilar Beser (Morella)
- M.Carmen Moliner (Borriana)
- Fina Fortea (Borriana)
- Rosa Borja Sánchez (Borriana)
- Antonia Fonfría (Borriana)
- Enriqueta García Sales (Borriana)
- Josefina Peris (Castelló)

- José B. Estellés (Sant Jordi)
- Baltasar Montañés Palau (Castelló)
- Juan Cabedo (Borriana)
- Norbert Mesado (Borriana)
- Dolores Rubio (Borriana)
- Josefa Manteca Castelló
- Consuelo Ibáñez (Borriana)

b) Transcripció escrita de 16 arxius orals amb l'objectiu de disposar d'una versió escrita dels àudios dels arxius orals.

-Homogeneïtzació de criteris de transcripció.

-Transcripció inicial.

-Relectura i correcció.

-Transcripció final

c) Correcció lingüística de les transcripcions dels 16 testimonis amb l'objectiu de disposar d'unes transcripcions fidels i adients respectant els continguts, adequades a les expressions verbals i normalitzades lingüísticament en el tipus de registre de llenguatge corresponent.

d) Tractament arxivístic. Organització de la documentació transcrita i estudi de la seua classificació segons testimonis personals, temàtiques tractades per la preparació d'una futura publicació al respecte.

5. Calendari d'execució

Les activitats subvencionades s'han realitzat entre maig i octubre del 2019.

6. Pressupost

Les despeses finals del projecte han sigut de 3.500,47 euros, subvencionades totalment per la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana (Resolució del 6 d'agost de 2019 [2019/8100]).